

Europeiska Solidaritetskårsprogrammet 2017/18:FPM156

Utbildningsdepartementet

2018-07-27

Dokumentbeteckning

KOM (2018) 440 slutlig

Förslag till förordning till Europaparlamentet och rådet om etablering av Europeiska Solidaritetskårsprogrammet och upphävande av [Europeiska Solidaritetskårsförordningen] och förordningen (EU) Nr 375/2014

Sammanfattning

I nästa fleråriga budgetram (MFF) för perioden 2021–2027 föreslår kommissionen genom en förordning, att Europeiska solidaritetskåren blir ett eget program med en egen budget – Europeiska solidaritetskårsprogrammet. Kåren har tidigare finansierats via åtta olika program, däribland Erasmus+. Syftet med solidaritetskårsprogrammet är att ge unga i EU fler möjligheter till lärande, arbete, rörlighet och engagemang i samhället. Europeiska solidaritetskåren syftar också till att stärka ungas och organisationers engagemang i lättillgänglig solidaritetsverksamhet av hög kvalitet. Det är ett sätt att bidra till att stärka sammanhållningen, solidariteten och demokratin i Europa och omvärlden och att ta itu med samhällsutmaningar och humanitära utmaningar på plats, med särskild inriktning på att främja social inkludering.

Solidaritetskårsprogrammet föreslås bestå av två delar den ena delen ska fokus ligga på volontärarbete inom unionen eller genom deltagande i humanitära hjälperationer i tredje länder. Fokuset i den andra delen ska ligga på professionellt arbete inom solidaritetssektorn genom jobb eller praktikplatser. Målet är att både gynna de unga som deltar och de myndigheter, organisationer och företag som får del av de ungas arbete. Nytt, jämfört med perioden 2018–2020, är att kommissionen föreslår en utökning av solidaritetskårens omfattning, till att även inkludera humanitära hjälperationer utanför EU:s gränser. Enligt förslaget skulle detta bland annat innebära att EU:s humanitära frivilligkår införlivas i solidaritetskåren. Genom att samla allt volontärarbete och alla solidaritetsrelaterade aktiviteter under ett program hoppas kommissionen kunna förenkla

Regeringen välkomnar kommissionens intentioner att fortsatt minska ungdomsarbetslösheten i medlemsstaterna och att öka solidariteten inom EU genom insatser riktade till ungdomar. Regeringen välkomnar särskilt kommissionens insatser för ungdomar med färre möjligheter. Regeringen ser behov av en analys av kostnader och tänkbara effekter av förslaget innan den kan ta slutgiltig ställning till det. Vidare saknas en jämställdhetsanalys i kommissionens underlag.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

I Romförklaringen, som antogs vid 60-årsjubileet av Romfördragen, underströks EU:s engagemang för att verka för enighet och solidaritet, för att göra EU starkare och öka dess återhämtningsförmåga. Europeiska solidaritetskåren är EU:s program för ungdomars volontärarbete och jobb eller praktik inom solidaritetssektorn.

I sitt tal om tillståndet i unionen den 14 september 2016 underströk kommissionens ordförande behovet av att investera i ungdomar och lyfte fram tanken på att inrätta en europeisk solidaritetskår. Syftet med solidaritetskåren skulle vara att skapa möjligheter för unga i hela EU att på ett meningsfullt sätt bidra till samhället, visa solidaritet och utveckla sin kompetens och på så sätt inte bara få arbetslivserfarenhet utan också ovärderlig livserfarenhet. Med kommissionens meddelande av den 7 december 2016 om en europeisk solidaritetskår inleddes den första fasen av Europeiska solidaritetskåren, och målet att 100 000 unga européer skulle delta fram till 2020 bekräftades. Under denna första fas har åtta olika EU-program använts för att erbjuda volontärarbete, praktikplatser eller jobb för unga människor i hela EU.

Det aktuella förslaget till förordning är tänkt att skapa en rättslig grund för Europeiska solidaritetskårsprogrammet som ökar möjligheterna för unga att delta i solidaritetsverksamhet. Nuvarande program avslutas 2020 och då ska den nu presenterade förordningen om inrättande av programmet ta vid. Förslaget presenterades den 11 juni 2018.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionen föreslår, i förordningen om inrättande av programmet för Europeiska Solidaritetskåren under nästa långtidsbudget (2021–2027), att kåren blir ett eget program med en egen budget – Europeiska Solidaritetskårsprogrammet. Kommissionen föreslår en utökning av solidaritetskårens omfattning jämfört med perioden 2018–2020, till att även inkludera humanitära hjälpoperationer utanför EU:s gränser. Detta skulle bland annat innebära att den verksamhet som fram till 2020 sker genom EU:s humanitära frivilligkår införlivas i solidaritetskåren. Syftet med utvidgningen

är att öka solidaritetskårsprogrammets omfattning och därmed möjligheter att få unga att engagera sig och känna solidaritet med krisdrabbade, såväl inom unionen och i dess partnerländer som i tredje land. Genom att erbjuda nya möjligheter för engagemang inom humanitärt bistånd skulle solidaritetskåren enligt kommissionen kunna bidra till att möta icke-tillgodosedda samhällsbehov inom EU och samtidigt hantera humanitära utmaningar i icke-medlemsstater. Solidaritetskårsprogrammets insatser kommer enligt kommissionen inte att ersätta liknande verksamheter för unga i medlemsstaterna utan ska komplettera och stödja dem, med full respekt för subsidiaritetsprincipen.

Solidaritetskårsprogrammet kommer enligt förslaget att bestå av två delar. Den ena delen fokuserar på volontärarbete: antingen i en annan medlemsstat eller ett partnerland, inom det egna landet men med ett EU-perspektiv, eller som del i humanitära hjälpopoperationer i tredje land. Den andra delen fokuserar på professionellt arbete, genom jobb eller praktikplatser inom solidaritetssektorn. Målet är att gynna både de unga som deltar och de myndigheter, organisationer och företag som får del av de ungas arbete.

Volontärerna föreslås inte få lön för sina insatser, däremot kan de få ersättning i form av till exempel resekostnader, måltider och försäkring. Unga som deltar i den professionella delen föreslås omfattas av ett avtal i enlighet med respektive lands lagar och kollektivavtal där bland annat ersättning och lön regleras. Deltagande i praktik och jobb ska enligt förslaget endast vara öppet för deltagare från medlemsstaterna. Gällande volontärarbete, nätverksaktiviteter och kvalitets- och stödåtgärder föreslås att även ungdomar från partnerländer ska kunna delta, i enlighet med särskilda avtal.

Genom att samla allt volontärarbete och alla solidaritetsrelaterade aktiviteter för unga under ett program hoppas kommissionen förenkla ansökningsprocesserna och öka tillgängligheten för Europas unga. För deltagande organisationer innebär förslaget enligt kommissionen att alla regler, från ansökan om ackreditering till rapporteringskrav, blir likriktade vilket skulle minska den administrativa arbetsbördan. På institutionell nivå skulle integreringen av frivilligkårens aktiviteter i solidaritetskårsprogrammet, enligt kommissionen, innebära att det volontärrelaterade arbetet rationaliseras och förenklas. För att försäkra en effektiv implementering föreslår kommissionen att solidaritetskårsprogrammet ska använda sig av redan befintliga strukturer i så stor utsträckning som möjligt.

Kommissionen föreslår att första ansökningsdatum sätts till den 1 januari 2021.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Förslaget bedöms i nuläget inte påverka nationell lagstiftning.

I linje med kommissionens förslag till den fleråriga budgetramen 2021–2027 ska det finansiella anslaget för genomförandet av programmet under hela programperioden fastställas till 1,26 miljarder euro i löpande priser, vilket innebär en kostnad för den svenska statsbudgeten på ca 500 miljoner kronor. Det motsvarar en ökning av svensk EU-avgift med ca 40 miljoner euro gentemot vad som omfattades av solidaritetsverksamhet inom Erasmus+ under föregående programperiod. Förslaget analyseras för närvarande inom regeringskansliet.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens intentioner att fortsatt minska ungdomsarbetslösheten i medlemsstaterna genom insatser riktade till ungdomar. Regeringen ser positivt på insatser för ungdomars rörlighet och utbyten mellan länder. Särskilt välkomnas insatser för att förbättra förutsättningarna för unga med färre möjligheter att delta i programmet. Regeringen delar kommissionens ambition att öka ungdomars engagemang i samhället och ambitionen att öka ungdomars möjligheter att engagera sig i rörlighets- och solidaritetsaktiviteter. Förslaget att införliva EU:s frivilligkår i Europeiska Solidaritetskåren analyseras fortfarande inom Regeringskansliet.

Regeringen vill understryka vikten av att nationell kompetens beaktas vid utformning och genomförande av solidaritetskårsprogrammet. Vidare anser regeringen att det bör klargöras hur programmet är tänkt att komplettera redan existerande aktiviteter. Regeringen anser också att uppföljningen av programmet bör göras könsuppdelat och önskar se denna uppdelning både vad gäller ”output indicators” och ”result indicators” och kommer att efterfråga en jämförbarhetsanalys av programmet från kommissionen.

Regeringens vägledande position i förhandlingen om nästa fleråriga budgetram är att storleken på EU-budgeten behöver minska väsentligt till följd av att Storbritannien lämnar unionen. Detta betyder bland annat att regeringen förespråkar betydande neddragningar, vilket alla program bör bidra till. Kostnadsdrivande initiativ ska undvikas och möjligheter till besparingar identifieras. Detta i linje med regeringens övergripande prioriteringar, såsom de redovisas i Faktapromemoria 2017/18:FPM99 om Den fleråriga budgetramen 2021–2027.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända.

Institutionernas ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Kommissionens förslag har remitterats. Remissvaren finns tillgängliga vid Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) dnr. U2018/02772/UF.

Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer (LSU) välkomnar kommissionens lansering av Europeiska Solidaritetsårsprogrammet. LSU påpekar vikten av att unga som deltar i programmet blir tillbörligt förberedda för att delta i solidaritetsverksamhet i krisdrabbade områden. Det måste finnas tydliga riktlinjer för denna typ av projekt och att inresta volontärer bör få heltäckande försäkringar. LSU framför vidare att kommissionen måste kunna försäkra att unga inte utnyttjas som billig arbetskraft av deltagande organisationer och företag. Det måste finnas tydliga uppföljningsrutiner hos kommissionen och de nationella kontoren för att förhindra att unga blir utnyttjade. LSU vill se utökade resurser för validering av icke-formellt lärande och att de rutiner som finns utvecklas. Detta är särskilt viktigt för unga som inte kommer från ett formellt utbildningssystem.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) ser positivt på att omfattningen av solidaritetsårsprogrammets volontärsaktiviteter föreslås utökas. De nya möjligheterna till solidaritetsverksamhet skulle enligt MUCF kunna väcka intresse hos en målgrupp som idag är svår att nå och därmed få fler unga från Sverige att engagera sig. MUCF betonar vikten av tydlighet från central nivå för att undvika diskrepans i hanteringen av frågor som rör skatter och sociala avgifter. MUCF ser positivt på att kommissionen även fortsatt vill arbeta för förenklingar av bland annat budgetkategorier och schablonbelopp. Detta ökar tillgängligheten och bidrar till att fler kan delta i programmet.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

I fråga om rättslig grund och beslutsförfarande hänvisar kommissionen till artiklarna 165.4 och 166.4 som är relevanta för ungdomar i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt samt artikel 312 i samma fördrag vad gäller de finansiella frågorna.

För förordning beslutar Europaparlamentet och rådet enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén. Rådet beslutar med kvalificerad majoritet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen bedömer att förslaget överensstämmer med subsidiaritetsprincipen och att förslaget stödjer och kompletterar

medlemsstaternas verksamhet. Kommissionen anför att EU har en roll att spela när det gäller att stödja ett EU-omfattande tillvägagångssätt i fråga om solidaritet. Kommissionen menar att solidaritetskåren inte kommer att ersätta liknande åtgärder i medlemsstaterna, utan att den kommer att komplettera och stödja dem. Förslaget, med dess förbättringar jämfört med det tidigare programmet, följer redan etablerade strukturer för att ge kontinuitet och stabilitet i övergången mellan programmen. Kommissionen anser att förbättringarna täcker de tillkortakommanden som har identifierats i tidigare program utan att gå längre än vad som proportionerligt behövs för att uppfylla programmets målsättning.

Regeringen kan konstatera att programförslaget i dess nuvarande storlek och omfattning föreslås stödja insatser och aktiviteter som har ett EU-mervärde. Dessa insatser och aktiviteter är av gränsöverskridande karaktär, framför allt beträffande rörlighet och samarbete, och utgör ett komplement till åtgärder som vidtas av de enskilda medlemsstaterna eller av aktörerna inom de områden som programmet täcker. Programmet rymmer flera aktiviteter och involverar många länder inom solidaritetssektorn. Genom övergripande insatser på EU-nivå kan stordriftsfördelar och effektivitetsvinster uppnås. Regeringen bedömer att ett sammanhållet program för gränsöverskridande samarbeten för ungdomar inom solidaritetssektorn genomförs på ett mer effektivt sätt genom det mellanstatliga samarbetet än av de enskilda medlemsstaterna. Regeringen instämmer därmed i kommissionens bedömning att förslaget är förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Ordförandeskapet avser att behandla förslaget i rådsarbetsgruppen för ungdomsfrågor under hösten 2018. Den totala utgiftsnivån för Europeiska solidaritetskårsprogrammet och andra finansiella aspekter ska diskuteras i rådets särskilda horisontella arbetsgrupp för förhandlingen om nästa fleråriga budgetram (ad-hoc-arbetsgruppen för MFF).

4.2 Fackuttryck/termer

Solidaritetsverksamhet: en tillfällig verksamhet av hög kvalitet som bidrar till Europeiska solidaritetskårens mål och kan bedrivas i form av volontärarbete, praktik, jobb, solidaritetsprojekt och nätverksaktiviteter på olika områden. Verksamheten ska säkra ett europeiskt mervärde och följa hälso- och säkerhetsföreskrifter.